

SPOŠTOVANE GOSPE IN GOSPODJE!

Gospe pred 100 leti
D. Alenka B.

Dovolite mi, da z nekaj uvodnimi besedami začnem ta današnji zbor.

Ko sem razmišljal, kako bi v najkrajši obliki povedal kar največ bistvenih razlogov za ustanovitev našega društva, sem prišel do prepričanja, da bom najkrajši, če ponovim nekaj bistvenih misli iz razmišljanj posameznikov, s katerimi sem se o društvu pogovarjal.

Najprej zgodovinski razlogi.

Zgodovina Slovencev in Hrvatov na ozemlju, ki ga sedaj zasedamo, je močno povezana. Ob prihodu naših prednikov Slovanov, so se prebivalci tostran in onstran današnjih državnih meja skupno borili proti Avarom. Pod vodstvom Ljudevita Posavskega, so se borili proti Frankom, oboji pa so trpeli zaradi Madžarskih napadov. Prve države Slovencev in Hrvatov so propadle v različnih obdobjih.

Slovenci in Hrvati so postali skoraj v istem času žrtev turškega prodiranja v Evropo. Obramba je ostala uspešna, ko je bilo na ozemlju obeh narodov vzpostavljeno ustrezno vojaško sodelovanje. Oba naroda povezuje zgodovina Celjskih grofov. Slovenski in Hrvaški kmetje so se skupaj upirali fevdalcem in skupaj doživeli tragedijo v uporih pod vodstvom Matije Gubca 1573 leta. Nekateri slovenski fevdalci so sodelovali v Zrinsko-Frankopanski zaroti. Deli današnje Slovenije in Hrvaške so tvorili Napoleonove Ilirske province.

Že takrat sta imela oba naroda tudi tesne kulturne in gospodarske stike. V prvi polovici 19. stoletja so se na Varaždinski gimnaziji šolali kasnejši najodličnejši Slovensko narodno-politični delavci.

Leta 1848 je prišlo do tesnega sodelovanja med Slovenci in Hrvati, ko so le-ti dokončno izoblikovali svoja nacionalna programa - združitev vsakega naroda v lastno državo. Cela druga polovica 19. stoletja je pretkana s skupnimi akcijami proti nemškim, italijanskim in madžarskim pristiskom. Najbolj intenzivno sodelovanje je bilo v Istri - tam, kjer se zdi, da imamo ta čas največ odprtih vprašanj. Proti koncu 19. stoletja, oziroma v začetku 20. stoletja so Slovenci pomagali Hrvatom v Dalmaciji organizirati kmečke hranilnice in posojilnice, Hrvati pa Slovencem v Trstu Slovensko-Jadransko Banko.

Slovenci in Hrvatje so tesno sodelovali v okviru jugoslovanskega odbora v Londonu in bistveno pripomogli k nastanku kraljevine Jugoslavije. Za nagrado so bili oboji kasneje grobo izkoriščani.

Slovenci in Hrvati so se skupaj borili proti italijanskemu fašizmu na Primorskem, Istri, Reki in Dalmaciji. Znana je organizacija TIGR (Trst - Istra - Gorica - Reka). Znamenita arija iz opere Nikola Šubič-Zrinski je bila tudi borbena pesem primorskih Slovencev.

V drugi svetovni vojni so se med našima narodoma stkale mnoge vezi.

Hrvaška pomoč je pomagala Slovencem organizirati in obrdržati osvobojeno ozemlje v Beli krajini.

Slovenci in Hrvati so se ves čas obstoja Titove Jugoslavije borili proti beograjskemu hegemonizmu in unitarizmu. Skupaj so se odločili za odhod iz Jugoslavije. V vojnah sta oba naroda drug drugemu izkazala svoje prijateljstvo.

Malo je držav v Evropi, kjer preteklost ne bi obremenjevala njihovih odnosov. Slovenija in Hrvaška sta kot sosedi veliki izjemi, ki se med seboj nikdar nista bojevali in sta bili ves čas vzor dobrega sosedstva.

Slovenija in Hrvaška sta po tem, razgibanem tisočletju postali samostojni državi. Razumljivo je, da se s takimi porajanci pojavljajo porodne težave novorojenih držav in tako tudi naši državi ne moreta mimo odprtih vprašanj, ki naj jih državniki strpno, strokovno in odgovorno rešujejo.

Na žalost opazamo v zadnjem času, da posamezne skupine v obeh mladih državah izkoriščajo te nerešene probleme za svojo politično promocijo. Krepi se škodljivi nacionalizem na obeh straneh, ki grozi, da bo skalil doslej dobre sosedske odnose. Zaradi tega moramo pravi čas spregovoriti z drugačnimi besedami, z besedami medsebojnega razumevanja. Upoštevajoč interese drugega, se je treba lotiti reševanja odprtih vprašanj, se čimveč pogovarjati in iskati sprejemljive rešitve za obe strani. Upoštevati je treba, da v meddržavnih odnosih ni bratstva in enotnosti. Je red, ki ga predpisuje mednarodno pravo. Prej se bomo s tem sprijaznili in se sporazumeli, lažje nam bo.

Dober sosed je več vreden, kot najboljši sorodnik. Zaradi dobrega sosedstva je teba marsikdaj celo malo potrpeti, seveda pa zaradi tega, dolgoročno gledano, nihče ne sme trpeti škode.

Ustanovitev društva za SLOVENSKO-HRVAŠKO PRIJATELJSTVO naj bi pomagala ustvariti vzdušje, v katerem bodo mogoči pogovori o vseh odprtih vprašanjih. Društvo naj bi bilo protiutež tistim, ki se z netenjem strasti skušajo uveljaviti kot edini varuhi narodov, v bistvu pa jim gre za lastne interese.

Če bo naše društvo, ki ga želimo ustanoviti ta večer, vsaj malo pripomoglo k izboljšanju medsebojnih odnosov in k strpnejšemu dialogu, bo njegov namen sosežen. Odgovor na vprašanje, čemu v tem času ustanavljati društvo, je ob vsem povedanem odveč. Bolj umestno bi bilo vprašanje ali se tisti, ki danes zaostrujejo medsebojne odnose, zavedajo posledic takega početja.

Iz te udeležbe na današnji ustanovni skupščini, ki smo jo organizirali nevajeno in ljubiteljsko je očitno, da je interes na slovenski strani za dobre sosedске odnose s Hrvaško zares pristen.

Za konec ne morem mimo misli iz pisma gospoda prof. Marko PRPE iz Hrvaške katoliške misije pri Ljubljanski Nadškofiji, ki nam ga je poslal za našo skupščino:

CITIRAM:

Hrvati i Slovenci zajedno imamo najljepši spomenik kršćanske kulture i civilizacije - granicu, jednu od rijetkih u Europi, koja nikada nije bila zacrtavana krvlju. Takvi spomenici, us zajedničke interese, obvezuju.

Ko sprejemamo to misel, storimo vse, da se bodo nadaljevali tesni kulturni in gospodarski stiki med obema narodoma - na obeh straneh neomadeževane meje. s tem izhodiščem pa je hkrati tudi že opredeljen naš program in delovanje DRUŠTVA ZA SLOVENSKO-HRVAŠKO PRIJATELJSTVO.